

Buurtenquete in Alphen aan den Rijn

Standpunt van bewoners over twee buurtcentra in Ridderveld

Maaïke Dautzenberg
Annelies Maarschalkerweerd

Buurtenquete in Alphen aan den Rijn

Standpunt van bewoners over twee buurtcentra in Ridderveld

Amsterdam, 12 november 2010

Maike Dautzenberg
Annelies Maarschalkerweerd

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Onderzoeksaanpak	5
2.1	Vraagstelling	5
2.2	Onderzoeksaanpak	5
3	Resultaten	10
3.1	De steekproef	10
3.2	Bekendheid met de buurtcentra	11
3.3	Gebruik van de buurtcentra Elckerlyc en De Ridder	13
3.4	Participatiebereidheid	16
3.5	Voorkeurslocatie	17
4	Conclusies en aanbevelingen	19
4.1	Conclusies	19
4.2	Aanbevelingen	19

1 Inleiding

In 2009 heeft de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn het welzijnsaccommodatiebeleid vastgesteld¹. Daarin wordt het aantal en de spreiding van welzijnsaccommodaties opnieuw bezien. Analyses hebben namelijk laten zien dat niet alle centra voldoende efficiënt worden gebruikt. Er is sprake van onderbezetting en van een onevenwichtige spreiding over de gemeente.

Het voorstel is nu om in vier gebieden in Alphen aan den Rijn een multifunctionele welzijnsaccommodatie (MFA) te realiseren met daarnaast een aantal kleinschalige accommodaties in buurten of kleinere kernen die extra aandacht behoeven. Het is de bedoeling dat de accommodaties in ieder geval bepaalde doelgroepen bedienen, zoals bewoners met een beperking, jonge kinderen of ouderen (75-plussers). Ook bestaat de mogelijkheid om bepaalde accommodaties voor een specifiek doel te gebruiken of er een eigen karakter aan te geven. Belangrijk is dat de behoefte van bewoners het uitgangspunt vormt.

In beleidsstukken van de gemeente¹ staat dat demografische ontwikkelingen in de gemeente, zoals vergrijzing en ontgroening een rol spelen. Tegelijkertijd zijn er maatschappelijke ontwikkelingen zoals individualiseringstendenzen en nieuwe vormen van collectivisme, en de Wmo die vraagt om een verschuiving van individuele verstrekkingen naar collectieve voorzieningen. Daardoor zal de behoefte aan welzijnsaccommodaties toenemen. Dit wordt versterkt door een steeds grotere groep actieve senioren en kwetsbare oude ouderen (75- en 85 plussers), en de toename van het aantal westerse en niet-westerse allochtonen. De algehele conclusie is dat het van groot belang is de welzijnsaccommodaties zodanig in te richten dat deze zo multifunctioneel mogelijk zijn en aansluiten bij de behoefte van de bewoners en de gemeente als geheel, zowel nu als in de toekomst.

In het kader van de implementatie van het genoemde beleid is het plan om de buurtcentra De Ridder en Elckerlyc, gelegen in het noordelijk deel van de stad, samen te voegen. Dit stuit echter op weerstand. De Ridder zou niet rolstoeltoegankelijk zijn en de buitenruimte niet geschikt voor kinderopvang. Rond Elckerlyc kwamen protesten omdat omwonenden vrezden voor parkeer- en geluidsoverlast. Een en ander heeft tot gevolg dat er rond de buurtcentra onrust is ontstaan.

Voor de gemeente Alphen aan den Rijn was dit aanleiding een buurtonderzoek te laten uitvoeren. Buurtcentra hebben namelijk primair een (positieve) sociale en maatschappelijke functie. De gemeente vindt het daarom belangrijk bewoners te raadplegen over het gebruik ervan.

Onderzoeksbureau DSP-groep uit Amsterdam heeft het onderzoek uitgevoerd. De opdracht was aan de hand van een enquête onder bewoners het standpunt van de buurt in kaart te brengen over de buurtcentra, de bereidheid om er actief te worden en de voorkeur voor De Ridder of Elckerlyc. Achterliggend idee is dat slechts één buurtcentrum gefinancierd kan blijven.

Noot 1 Zie de Bijlage bij het besluit van de raad van gemeente Alphen aan de Rijn van 28 mei 2009, nr. 2009/13692, raadsbesluit 2009 Welzijnsaccommodatiebeleid. Stap 4, 5 en 6.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 2) beschrijven we de vraagstelling van het onderzoek en de wijze waarop we deze willen beantwoorden (onderzoeksmethode). Hoofdstuk 3 geeft de resultaten weer die naar voren kwamen uit de enquête. In hoofdstuk 4 vatten we de belangrijkste conclusies samen en doen we aanbevelingen.

2 Onderzoeksaanpak

2.1 Vraagstelling

De algemene vraagstelling die als uitgangspunt diende voor het onderzoek luidde:

Is er onder de omwonenden behoefte aan een MFA en is men bereid actief te participeren? Aan welke activiteiten is behoefte en waar moet de MFA komen?

Aan deze vraagstelling hebben we de volgende drie deelvragen onderscheiden.

- 1 In hoeverre zijn bewoners bekend met de twee buurtcentra?
De eerste vraag betreft de bekendheid van de buurtcentra onder bewoners: kennen zij de buurtcentra en weten zij welke activiteiten er worden georganiseerd?
- 2 Maken bewoners gebruik van de buurtcentra?
Een tweede deelvraag betreft de huidige deelname van buurtbewoners in het buurtcentrum en de voorgenomen deelname. Dit geeft een indicatie van de behoefte onder bewoners en van het huidige en toekomstige gebruik als er op de huidige voet wordt doorgegaan. Ook geeft het een indruk van 'onbenut vrijwilligerspotentieel' in de buurt. Daarbij gaat het om vragen als:
 - type activiteiten waar zij aan deelnemen;
 - frequentie van deelname;
 - vrijwillige inzet in buurtcentra (inclusief aantal uren);
 - voorgenomen deelname;
 - voorgenomen deelname aan welk type activiteiten;
 - voorgenomen inzet als vrijwilliger (inclusief het aantal uren);
 - transportmiddel.
- 3 Hebben bewoners een voorkeur voor één van beide buurtcentra?
Deze derde deelvraag ten slotte betreft de plek waar de gewenste activiteiten onder moeten worden gebracht: welke locatie heeft de voorkeur en welke redenen draagt men daarvoor aan?

2.2 Onderzoeksaanpak

Kwalitatief of kwantitatief

Er waren twee opties voor het onderzoek: kwalitatief onderzoek door middel van persoonlijke interviews met bewoners en kwantitatief onderzoek door middel van een enquête. Kwalitatief onderzoek wordt vooral gebruikt om inzicht te krijgen in ervaringen, beleving en achterliggende motieven van bewoners. Zo kunnen interviews een beeld geven hoe bewoners de buurtcentra ervaren en wat hen voor hen de voorwaarden zijn om er actief te worden als vrijwilliger. Dit type onderzoek werkt echter meestal met maximaal enkele tientallen interviews. Het geeft dus geen beeld *hoeveel* bewoners een bepaalde mening of ervaring hebben.

In overleg met de gemeente is gekozen voor een kwantitatief onderzoek in de vorm van een buurtenquête. Dit bleek de meest geëigende methode omdat het de gemeente primair ging om een cijfermatig beeld van het aantal (percentage) bewoners dat zou willen deelnemen aan activiteiten of als vrijwilliger actief wil worden in de buurtcentra. Ook was het belangrijk een beeld te krijgen of bewoners een voorkeur hebben voor één van beide locaties.

Kwantitatief onderzoek

Voor de buurtenquête zijn drie opties overwogen:

- een telefonische enquête;
- een schriftelijke vragenlijst;
- een webbased enquête.

In dit onderzoek is gekozen voor een *telefonische enquête* om verschillende redenen. De belangrijkste reden is dat de gemeente graag op korte termijn uitkomsten wilde. Een telefonische enquête is dan de meest directe onderzoeksmethode die snel resultaten oplevert met de hoogste responscijfers. Telefonische enquêtes hebben ook als voordeel dat ze 'schone' bestanden opleveren met weinig ontbrekende antwoorden (zogenoeten 'missings'), omdat de vragen niet per ongeluk kunnen worden overgeslagen of verkeerd zijn ingevuld, zoals vaker gebeurt bij schriftelijke vragenlijsten. Enquêteur en enquêteurs vragen immers door wanneer het antwoord niet helemaal duidelijk is.

In het kader van dit onderzoek is het belangrijk dat telefonische enquêtes een relatief hoge respons geven (rond de 60%), wat noodzakelijk is gezien de gewenste representativiteit van het onderzoek. Ter waarborging van een zo hoog mogelijke respons is aan alle bewoners uit de bruto steekproef uit naam van de gemeente een aankondigingsbrief gestuurd met een door de wethouder ondertekende oproep tot deelname.

Een *schriftelijke enquête* was naar ons idee minder voor de hand liggend in het door Alphen aan den Rijn gewenste onderzoek. In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat de respons bij een schriftelijke enquête lager ligt dan bij telefonische enquêtes. Dat komt de validiteit van de onderzoeksresultaten niet ten goede.

Voorts zou de snelheid waarmee de onderzoeksresultaten beschikbaar komen, een probleem zijn geweest. Een responstijd van twee à drie weken is gebruikelijk, waar nog een zogenaamde 'reminderperiode' van twee weken bijkomt. Daarna moeten de gegevens worden ingevoerd in een database en opgeschoond, voordat met de analyses kan worden begonnen. Dat betekent in totaal een periode van zes weken voor alleen al de dataverzameling (exclusief de voorbereidingen, analyses en rapportage), wat niet acceptabel was gezien de gewenste korte doorlooptijd van 1,5 maand voor het gehele onderzoek.

Om de respons te verhogen worden in sommige gevallen bewoners ingezet om vragenlijsten te verspreiden en weer op te halen. De ervaring leert dat dit de respons kan verhogen tot 70-80%². Echter, wanneer bewoners worden ingezet om de vragenlijsten af te nemen, leert de ervaring³ dat dit een vertekening in de resultaten oplevert, zelfs wanneer deze bewoners een interviewtraining hebben ontvangen. Zij blijken in de praktijk minder professioneel te werk te gaan dan onpartijdige enquêteurs – wat nog meer telt wanneer de interviewers belang hebben bij de uitkomsten.

Ook een *webbased enquête* had vanwege het doel en de beoogde doorlooptijd van het onderzoek niet onze voorkeur. Dit om drie redenen. Omdat er geen complete lijst met e-mailadressen van de bewoners rond De Ridder en Elckerlyc beschikbaar was hadden de bewoners per brief uitgenodigd moeten worden om zelf de daarvoor bedoelde enquêtewebsite te bezoeken via een inlogcode. De ervaring leert dat deze extra inspanningen (het opstarten van de computer en het invoeren van een webadres) een barrière opwerpen die - net als bij schriftelijke enquêtes - leiden tot een lage respons. Bovendien hebben niet alle bevolkingsgroepen in dezelfde mate toegang tot internet, waardoor bijvoorbeeld ouderen en minder geletterde respondenten zeker ondervetegenwoordigd zullen worden in het onderzoek. Hierdoor neemt de representativiteit van de steekproef af. Tenslotte leidt een webbased internetenquête net als een schriftelijke enquête tot een langere doorlooptijd van het veldwerk (drie tot vier weken).

Representativiteit

We realiseren ons dat een telefonische enquête ook het risico kent van selectiebias omdat bewoners die alleen mobiele nummers gebruiken worden uitgesloten. Dit is echter in dit onderzoek ondervangen omdat er op de gegevens een wegingsfactor is toegepast, zodanig dat de geïnterviewde bewoners dezelfde kenmerken hebben als de gehele buurt waar het onderzoek betrekking op had. Dit was mogelijk omdat op basis van de GBA-bestanden van de gemeente berekend kon worden hoe bewoners verdeeld zijn naar geslacht, leeftijdscategorie en huishoudsamenstelling. Op basis daarvan is een overzicht gemaakt waarin de feitelijke steekproef (respons) vergeleken is met de gehele buurt op kenmerken als geslacht, leeftijd en huishoudsamenstelling. Omdat daaruit bleek dat er kleine verschillen waren in de verdeling naar geslacht, is de wegingsfactor alleen toegepast op huishoudsamenstelling en leeftijd, en met name de categorie 65-plus, omdat deze groep relatief vaak aan het onderzoek meedeed.

De resultaten zoals weergegeven in hoofdstuk 2 zijn dus de gewogen resultaten die representatief zijn op de kenmerken geslacht, leeftijd en huishoudsamenstelling voor de bewoners van het verzorgingsgebied van De Ridder en Elckerlyc. Daartoe behoren behalve delen van de wijk Ridderveld ook een aantal straten van de Stromenbuurt.

Noot 2 DSP-groep heeft daar bijvoorbeeld in Heeze-Leende goede ervaringen mee opgedaan.
Noot 3 In onder andere een aantal stadswijken in de stad Groningen.

Enquête

DSP-groep heeft een concept-enquête opgesteld. Voordat de vragenlijst definitief is gemaakt, heeft overleg plaatsgevonden met een aantal belangrijke belanghebbenden. Dit waren behalve de gemeente, vier vertegenwoordigers van de besturen van Elckerlyc en De Ridder en één afgevaardigde vanuit de belangenvereniging Havixhorst. De afgevaardigde van de belangenvereniging heeft een deel van de bijeenkomst bijgewoond.

In dit overleg is een toelichting gegeven op het onderzoek, zijn vragen beantwoord en is de conceptvragenlijst besproken. Op basis van de commentaren die de deelnemers aan het overleg gaven is de vragenlijst bijgesteld. De enquête is vervolgens afgenomen door een professioneel enquêtebureau met ervaren enquêteurs. DSP-groep heeft de analyses gedaan en de rapportage geschreven

Non-respons

De enquêteurs deden zowel overdag als 's avonds maximaal vijf belpogingen. De medewerking van bewoners aan het onderzoek bleek bijzonder goed, met zeer hoge responscijfers. In totaal zijn 561 bewoners benaderd per telefoon waarvan er 417 meededen aan het onderzoek. Dit gaf een respons van 74%, wat uitzonderlijk hoog is.

Onder de non-responders gaven er 90 zogeheten 'technische non-respons' en 64 'inhoudelijke non-respons'. Zoals de onderstaande tabel laat zien ging het bij de technische non-respons vooral om nummers die uiteindelijk niet in gebruik bleken en een aantal zakelijke nummers. Er was een klein percentage mensen dat vanwege de taal niet mee kon doen of pas tijd hadden nadat de telefonische belronde was afgelopen.

Tabel 2.1 Technische non-respons (n=90)

Non-respons	%
Telefoonnummer niet in gebruik	62
Fout nummer (o.a. bedrijven)	29
Taalproblemen	8
Buiten onderzoeksperiode	1

Tabel 2.2 geeft inzicht in de inhoudelijke redenen waarom bewoners niet aan het onderzoek willen meewerken. De meest genoemde reden om niet te willen meewerken is dat ze nooit in de buurtcentra komen en er geen interesse in hebben.

Tabel 2.2 Inhoudelijke non-respons (n=64)

Non-respons	%
Komt nooit in buurtcentrum en heeft geen interesse	47
Geen zin	28
Vindt zichzelf te oud	12
Gezondheidsproblemen	6
Geen tijd	1
Wordt al zo vaak gebeld voor enquête	1
Overige persoonlijke omstandigheden	1
Weigering tussentijds (afgebroken interview)	1

Steekproef

Startpunt voor de steekproef was de basisadministratie van de gemeente, de zogeheten GBA-bestanden van de bewoners in het verzorgingsgebied van beide buurtcentra (inclusief enkele straten in het stromengebied ten oosten van buurtcentrum De Ridder). Dit GBA-bestand, dat personen registreert, is teruggebracht van ruim 9000 personen tot 4148 huishoudens. Bij dit bestand zijn 1935 vaste telefoonnummers gevonden.

Bij de telefonische interviews is per huishouden steeds gevraagd naar de oudste bewoner in het huishouden en personen van 18 jaar of ouder. Deze respondenten werden bevraagd over de eigen deelname aan activiteiten in de buurtcentra, maar ook de deelname van de overige leden van het huishouden (voor zover bekend, bijvoorbeeld van de kinderen).

De omwonenden van De Ridder en Elckerlyc zijn als eersten gebeld en dus relatief oververtegenwoordigd in de steekproef.

Analyses en rapportage

DSP-onderzoekers hebben de analyses gedaan op geanonimiseerde bestanden met behulp van SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*). De resultaten zijn verwerkt in deze rapportage.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we allereerst de steekproef en karakteristieken van de respondenten in de wijk Ridderveld. Vervolgens gaan we in op de bekendheid van de buurtcentra De Ridder en Elckerlyc en het huidige gebruik ervan. Daarna blikken we naar de toekomst door te kijken naar de participatiebereidheid van bewoners en bespreken we de voorkeur die zij al dan niet hebben voor de locatie van de toekomstige multifunctionele accommodatie.

3.1 De steekproef

Tabel 3.1 geeft een verdeling van de respondenten die de enquête compleet hebben ingevuld naar sekse, leeftijd, huishoudensamenstelling, aantal gezinsleden, opleidingsniveau, huur- of koopwoning, etnische achtergrond en lichamelijke- of andere beperkingen. Dit is de verdeling nadat de wegingsfactor is toegepast.

Tabel 3.1 Verdeling van de respondenten

Steekproef		N	%
Geslacht	Man	173	41
	Vrouw	244	59
Leeftijd	18-25	7	2
	26-45	171	41
	46-65	180	43
	> 65	59	14
Huishoudsamenstelling	(echt)paar met thuiswonend(e) kind(eren)	169	41
	(echt)paar zonder thuiswonend(e) kind(eren)	140	34
	Alleenstaand met kind(eren)	43	10
	Alleenstaand zonder kind(eren)	63	15
	Overige huishoudens	1	0
Personen in huishouden	1	63	15
	2	164	40
	3	72	17
	4	93	22
	5	21	5
	6	3	1
Opleiding (hoogst afgerond)	Geen opleiding met diploma afgerond	5	1
	Lager onderwijs/ basisonderwijs	21	5
	LBO (Ambachtsschool, LTS, LEAO, LAS)	37	9
	MAVO, (M)ULO	40	10
	VMBO	5	1
	MBO (MTS, KMBO, UTS, MEAO, INAS)	123	30
	Havo, VWO (Incl. atheneum, lyceum,	29	7
	HBO	103	25
	Universiteit (Wetenschappelijk onderwijs)	42	10
	Onbekend	13	3
Woningtype	Koopwoning	272	65
	Huurwoning - particulier	14	3
	Huurwoning - woningbouwvereniging	123	30
	onbekend	8	2
Etnische afkomst	Overige	60	15
	Nederlandse	356	85
	Onbekend	1	0

Beperkingen	Ja, rolstoelgebonden	39	5
	Ja, loopt moeilijk	394	47
	Nee	397	47
	Onbekend	6	1
Woongebied t.o.v. de buurtcentra ⁴	De Ridder	131	31
	Elckerlyc	203	49
	Buitengebied	83	20

Zoals de tabel laat zien hebben er – zoals gebruikelijk is bij veel onderzoeken – meer vrouwen dan mannen meegedaan en relatief veel hoger opgeleide bewoners die een koopwoning hebben. Ook zijn de omwonenden van Elckerlyc goed vertegenwoordigd (49% van de respondenten – bijna de helft). Verder is een relatief groot deel van de respondenten ouder dan 65 jaar, bijna de helft minder mobiel en zijn allochtone bewoners met 15% vertegenwoordigd in de steekproef.

3.2 Bekendheid met de buurtcentra

Tabel 3.2 laat zien dat de meeste bewoners (86%) één of beide buurtcentra kent. Slechts een klein percentage heeft nog nooit gehoord van beide buurtcentra.

Tabel 3.2 Bekendheid buurtcentrum en activiteiten

Buurtcentrum		N	%
Ja	De Ridder en Elckerlyc	274	66
	Elckerlyc	54	13
	De Ridder	32	8
Nee, geen van beide buurtcentra		57	14
Activiteiten (n=360)		N	%
Ja		190	53
Nee		170	47

Subanalyses (niet in de tabel) laten zien dat de buurtcentra bekend zijn bij bewoners in alle leeftijdscategorieën. Mannen zijn wat vaker op de hoogte van hun bestaan dan vrouwen.

Alleenstaanden zijn veel minder vaak op de hoogte van het bestaan van de buurtcentra (27%). Ook onder allochtone bewoners zijn de buurtcentra veel minder bekend (58%) dan bij de autochtone bewoners (94%).

De helft van de respondenten weet niet welke activiteiten er in de buurtcentra plaatsvinden. Vooral bewoners in de leeftijd van 18 tot 25 jaar zijn nauwelijks op de hoogte, terwijl bewoners die vlakbij wonen over het algemeen iets beter bekend zijn met de activiteiten. De bekendste activiteiten zijn bingo, dans en klaverjassen.

Noot 4 Bij de bepaling van het woongebied is een selectie gemaakt van de geografisch omliggende straten van de beide buurtcentra.

Tabel 3.3 Bekendheid activiteiten (n=190)

Activiteit	N	%
Bingo	68	18,4
Dans	64	17,4
Klaverjassen	41	10,9
Bridge	29	7,9
Biljart	26	7,1
Computer	21	5,6
Kaarten algemeen	19	5,3
Knutselclub	13	3,5
Peuterspeelzaal	13	3,5
Drinken of een praatje maken	13	3,4
Stemmen bij de verkiezingen	10	2,7
Koersbalclub	8	2,2
Workshops / cursussen algemeen	6	1,6
Zaalverhuur	5	1,5
Sport algemeen	3	0,9
Gymnastiek / fitness	3	0,9
Scrabble	3	0,7
Darten	2	0,4
Schaken	4	1,1
Dammen	2	0,4
Kledingbeurs	3	0,9
Speelgoedbeurs	2	0,5
Concert	2	0,5
Feest(avond) algemeen	2	0,7
Feest(avond) voor jongeren	4	1,0
Activiteiten voor kinderen	2	0,4
Kaarten maken	1	0,3
Muziek algemeen	0	0,1
Bloemschikken	0	0,1

Overigens geeft een aantal bewoners dat niet goed op de hoogte is van de activiteiten in de buurtcentra aan, dat zij graag meer informatie over de activiteiten en mogelijkheden die de centra kunnen bieden zouden willen ontvangen. Opmerkingen die bewoners daarover maken zijn:

'Er moet meer bekendheid aan de activiteiten worden gegeven, omdat ik niet weet wat er aan activiteiten is op dit moment.'

'Kan er eens in de zoveel tijd per post een overzicht komen van de activiteiten die je kunt doen en op welke tijden de activiteiten plaatsvinden? Of het in de krant te publiceren?'

'Ik zou graag willen dat er 1 keer in de maand een overzicht komt inclusief tijden met de activiteiten die in het buurtcentrum plaatsvinden. Mensen hebben nu namelijk totaal geen idee wat voor activiteiten er zijn. Het zou bijvoorbeeld ook op een website kunnen worden gezet.'

'Ik woon al bijna twee jaar in de wijk en wist niet eens dat er een buurtcentrum is. Veel mensen willen toch geïnformeerd worden over wat er te doen is in de buurt. Ik zou wel actief te willen worden als vrijwilliger als ik de juiste informatie ontvang en interesse heb in de activiteiten.'

3.3 Gebruik van de buurtcentra Elckerlyc en De Ridder

Een buurtcentrum kan dienen als ontmoetingsplek in de buurt, voor een drankje en een gezellig praatje. Bewoners kunnen ook bij de buurtcentra langskomen om actief deel te nemen aan de activiteiten die georganiseerd worden, of hun bijdrage leveren aan de activiteiten als vrijwilliger.

Gebruik van het buurtcentrum

Onderstaande tabel 3.4 geeft inzicht in de mate waarin buurtbewoners op dit moment gebruik maken van de buurtcentra in de zin dat zij er wel eens komen.

Tabel 3.4 Bezoek aan buurtcentra onder buurtbewoners (n=417)

Buurtcentrum		N	%
Ja	De Ridder	24	7
	Elckerlyc	38	10
	De Ridder en Elckerlyc	5	1
Nee, geen van beide buurtcentra		294	82
Totaal		417	100

Hoewel de meeste respondenten wel bekend zijn met de buurtcentra, komt iets minder dan een vijfde van hen er wel eens. Elckerlyc lijkt wat vaker te worden bezocht dan De Ridder.

Tabel 3.5 Frequentie in bezoek aan de buurtcentra in % (n=67)

Frequentie	Elckerlyc	De Ridder	Beiden	Totaal
Meerdere keren per week	4	7	1	13
2 tot 4 keer per maand	19	12	3	34
Hooguit 1 keer per maand	3	4	0	7
Minder dan 1 keer per maand	1	7	0	9
Zelden of nooit	9	25	3	37

Het meest gebruikelijk is de buurtcentra eens per 1 à 2 weken te bezoeken. Verder geeft een derde aan zelden in het buurtcentrum te komen.

De belangrijkste reden om niet in het buurtcentrum te komen is dat er geen behoefte is aan de huidige activiteiten die er geboden worden: twee derde (67%) van de respondenten geeft dat aan. Ook is het activiteitsaanbod niet bekend bij veel bewoners. Verder geeft een aantal mensen aan dat zij te druk zijn of geen tijd hebben om naar een buurtcentrum te gaan.

Tabel 3.6 Redenen om geen gebruik te maken van de buurtcentra (n=317)

Redenen	Aantal keren genoemd	%
Geen behoefte aan de huidige activiteiten	206	60
Activiteitsaanbod is onbekend	49	14
Te druk / geen tijd	43	13
De activiteiten spreken niet aan	23	7
De sfeer of setting spreekt niet aan	6	2
Elders kan je dezelfde activiteiten vinden	8	2
Kent er geen mensen	3	1
Gezondheidsproblemen (ziek, slecht ter been)	4	1
Leeftijd (vindt zichzelf te oud)	2	1
Totaal	344	100

Vooral stellen maken gebruik van de buurtcentra, terwijl alleenstaanden en eenoudergezinnen er minder vaak komen. Elckerlyc wordt wat vaker bezocht door mensen met thuiswonende kinderen.

Bewoners die rondom de buurtcentra wonen, komen er vaker dan de mensen die verderop in de wijk wonen. Zij gaan dan voornamelijk naar het buurtcentrum dat het dichtste bij de eigen woning ligt.

Transportmiddel

De meeste bewoners gaan te voet of met de fiets naar het buurtcentrum. Een klein percentage gaat met de auto, vooral naar Elckerlyc. Bezoekers van De Ridder maken minder vaak gebruik van de auto om er te komen.

Tabel 3.7 Vervoer (n=43)

Vervoersmiddel	De Ridder		Elckerlyc		Beiden		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Te voet	18	42	18	42	1	3	37	68
Fiets	5	12	4	10	1	3	11	20
Met eigen auto	0	1	3	8	3	7	6	12
Anders, namelijk...	0	1	0	0	0	0	0*	1
Totaal	18	43	21	50	3	7	54	100

*Anders: bewoner laat zich afzetten door iemand met een auto.

Gebruik omliggende voorzienigen

Met het oog op een multifunctionele accommodatie heeft de gemeente laten vragen of bewoners gebruik maken van de omliggende voorzieningen in de wijk.

Tabel 3.8 Gebruik omliggende voorzieningen

	OBS De Hosten		Gymzaal Havixhorst	
	N	%	N	%
Ja	27	7	56	14
Nee	390	93	361	86
Totaal	417	100	417	100

Een klein aandeel van de bewoners maakt gebruik van de omliggende voorzieningen naast buurtcentrum Elckerlyc: 7% van de buitenschoolse opvang en 14% van de gymzaal.

Deelname aan activiteiten

Wanneer bewoners naar de buurtcentra gaan, komen zij dan voor een praatje, een georganiseerde activiteit of bijeenkomst? Tabel 3.9 geeft aan voor welk doel de buurtcentra worden gebruikt. Dit is een overzicht voor beide buurtcentra.

Uit tabel 3.9 blijkt dat bingo en dansen populair zijn. Verder gaat men naar de computerlessen en nemen bewoners deel aan gezelschapsactiviteiten als bridge, klaverjassen, knutselen en diverse sportactiviteiten. Een deel van de mensen neemt aan meer dan één activiteit deel.

Tabel 3.9 Activiteiten waar bewoners aan deelnemen (n=39)

Activiteit	N	%
Bingo	16	28
Dans	8	14
Computer	4	7
Bridge	4	6
Klaverjassen	4	6
Knutselclub	3	6
Sport algemeen	3	6
Koersbalclub	3	5
Ontmoetingsplek	3	5
Peuterspeelzaal	2	3
Feest(avond) voor jongeren	2	3
Activiteiten voor kinderen	2	3
Schaken	2	3
Biljart	1	2
Workshops / cursussen algemeen	1	1
Kaarten maken	1	2
Totaal	54	100

Vrijwillige inzet

Zoals tabel 3.10 laat zien is slechts een klein deel van de respondenten ook als vrijwilliger actief: 10% van degenen die al naar de buurtcentra komen en minder dan 1% van alle geënquêteerden. Als we dit extrapoleren naar de wijk met meer dan 4000 huishoudens, moeten we concluderen dat maximaal enkele tientallen bewoners als vrijwilliger actief zijn in de buurtcentra⁵.

Tabel 3.10 Vrijwillige bijdrage aan activiteiten in de buurtcentra (n=43)

Elckerlyc en/of De Ridder	N	%
Ja	4	10
Nee	39	90
Activiteiten	N	
Bingo	1	
Bridge	2	
Klaverjassen	2	
Koersbalclub	1	
Aantal uren inzet	N	
13	0	
18	1	
20	2	
80	0	

Noot 5 Ter vergelijking: uit landelijke cijfers van Movisie en het Sociaal Cultureel Planbureau weten we dat het percentage van de bevolking dat vrijwilligerswerk doet varieert tussen 25 en 31%.

De huidige vrijwilligers zijn vooral actief bij het bingo, bridgen en klaverjassen. Het gaat om een klein aantal bewoners dat er relatief veel tijd in steekt. Dit zijn vooral vitale autochtone echtparen zonder kinderen en enkele alleenstaanden, die dicht in de buurt wonen.

3.4 Participatiebereidheid

Het toekomstige gebruik van de buurtcentra, de behoefte en het tot dan toe onbenut potentieel hebben wij in beeld proberen te krijgen door te vragen naar de voorgenomen deelname aan activiteiten van de buurtcentra. Wat zou de mogelijke bezetting en het gebruik van het buurtcentrum door de buurtbewoners zijn? Is er onbenut vrijwilligerspotentieel in de buurt en om welk type bewoners en activiteiten gaat het dan?

Voorgenomen deelname aan activiteiten

Twaalf procent van alle respondenten wil binnenkort deel gaan nemen aan activiteiten die georganiseerd gaan worden in buurtcentra De Ridder en/of buurtcentrum Elckerlyc. Het gaat dan om dezelfde activiteiten als die hierboven zijn genoemd: bingo en dans. Er is ook deel van de bewoners die de aangeeft dat de toekomstige deelname 'afhankelijk is van het aanbod'. Deze mensen zijn dus niet van plan deel te nemen aan de activiteiten die *nu* worden aangeboden.

Tabel 3.11 Frequentie van deelname aan activiteiten in de buurtcentra (n=417)

Deelname aan activiteiten	N	%
Ja	49	12
Nee	368	88
Activiteiten (n=49)		
Aantal keer genoemd		%
Bingo	12	21
Afhankelijk van het aanbod	10	17
Dans	7	12
Bridge	4	7
Klaverjassen	4	7
Biljart	3	5
Activiteiten voor kinderen	3	5
Drinken of een praatje maken	2	3
Knutselclub	2	3
Sport algemeen	2	3
Workshops / cursussen algemeen	2	3
Feest(avond) voor jongeren	2	3
Koersbalclub	1	2
Computer	1	2
Schaken	1	2
Muziek algemeen	0	1
Weet (nog) niet	3	4

De helft van degenen die aangeven van plan te zijn actief te willen worden, zijn dat al. Het gaat dus deels om dezelfde mensen. Degene die van plan actief te gaan worden zijn vooral echtparen zonder kinderen en eenoudergezinnen met kinderen. Alleenstaanden en echtparen met kinderen lijken minder interesse te hebben. Verder zijn het vooral 65-plussers die aangeven meer te gaan deelnemen aan activiteiten dan dat zij nu doen, bewoners van huurwoningen en de mensen die rondom de buurtcentra wonen.

Vrijwilligerspotentieel

Een heel klein percentage, namelijk 3% van alle ondervraagde bewoners, wil ook wel als vrijwilliger actief worden in één of beide buurtcentra. In tabel 3.12. staat voor welke type activiteiten ze dat willen doen. Hoewel 3% een laag percentage is, gaat het bij meer dan 4000 huishouden wel om 120 vrijwilligers.

Tabel 3.12 Frequentie van vrijwillige bijdrage aan activiteiten in de buurtcentra

Elckerlyc en/of De Ridder	N	%
Ja	12	3
Nee	405	97
Activiteiten		
Cafe (bardienst, koffieschenken)		4
Bingo		2
Bridge		2
Klaverjassen		2
Koersbalclub		1
Peuterspeelzaal		2
Activiteiten voor kinderen		4
Afhankelijk van aanbod of behoefte		3
Aantal uren inzet		
2		3
4		2
5		2
10		1
13		0
18		1
20		2
80		0

Ook hier geldt dat het voor een deel om de bewoners gaat die al actief zijn. De mogelijk nieuwe vrijwilligers zijn mannen en vrouwen ouder dan 25 jaar en echtparen en alleenstaanden met thuiswonende kind(eren). Het gaat met name om de hoger opgeleide autochtonen (hoewel ook een paar allochtone bewoners) die in de nabije omgeving van de buurtcentra wonen, voornamelijk Elckerlyc. Zij geven aan de buurtcentra vooral te voet te willen bezoeken.

Tabel 3.13 Vervoer (n=27)

Vervoersmiddel	De Ridder		Elckerlyc		Beiden		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Te voet	3	9	3	12	17	65	23	86
Fiets	2	8	2	6	2	6	5	20
Met eigen auto	0	0	0	0	0	2	0	2
Bus/ov/ speciaal vervoer	0	0	0	0	0	2	0	2
Totaal	5	17	3	12	19	71	27	100

*Anders: bewoner laat zich afzetten door iemand met een auto.

3.5 Voorkeurslocatie

Ruim de helft van de respondenten heeft geen voorkeur voor een van beide locaties. Degenen die wel een voorkeur aangeven, noemen twee maal zo vaak De Ridder als Elckerlyc.

Tabel 3.14 Voorkeur voor een locatie voor het multifunctionele centrum

	N	%
Geen voorkeur	223	53
De Ridder	133	32
Elckerlyc	61	15
Totaal	417	100

Tabel 3.15 laat de redenen zien die ze daarvoor geven.

Tabel 3.15 Argumenten ter ondersteuning van de voorkeur voor locaties (n=194)

De Ridder	N	%
Dichtbij	67	30
Parkeermogelijkheden	34	15
Parkeeroverlast bij Elckerlyc	18	8
Overlast	14	6
Sfeer	6	3
Meer ruimte	5	2
Bekend met de mensen	1	0
Elckerlyc	N	%
Dichtbij	48	21
Sfeer	8	4
Parkeermogelijkheden	4	2
Veilige omgeving	4	2
Bekend met de mensen	1	1
Gelijkvloers	2	1
Overlast	2	1

De belangrijkste reden is het feit dat het betreffende centrum dichtbij is. Dit geldt voor zowel bewoners die in de buurt van De Ridder wonen alsook de omwonenden van Elckerlyc.

Verder noemen respondenten de mogelijkheid om te kunnen parkeren als belangrijke reden. Een aantal omwonenden van buurtcentrum Elckerlyc noemden de parkeeroverlast die zij van dit buurtcentrum ervaren en vrezen meer overlast wanneer de activiteiten verder worden uitgebreid.

'Het is niet verstandig om Elckerlyc als enige multifunctioneel centrum te gebruiken. Bij Elckerlyc is het op het moment al heel lastig om te parkeren. Als De Ridder zou sluiten en iedereen alleen gebruik kan maken van de Elckerlyc, zal het onmogelijk worden om te parkeren.'

De sfeer, bekendheid en toegankelijkheid speelt in mindere mate mee, maar wordt wel genoemd en zijn belangrijk voor de mensen die het treft, zoals degenen die minder goed ter been zijn. Zo geeft een bewoner aan:

'Elckerlyc is toegankelijker dan De Ridder, omdat je daar ook met rolstoel kunt komen. Bij De Ridder is dat niet het geval.'

4 Conclusies en aanbevelingen

In deze rapportage hebben we de resultaten weergegeven van een onderzoek onder bewoners van de wijk Ridderveld in Alphen aan den Rijn. Het ging er om een beeld te geven van het standpunt van de buurt over de buurtcentra, de bereidheid om er actief te worden en de voorkeur voor één van beide locaties.

4.1 Conclusies

Op grond van het onderzoek concluderen wij dat veel bewoners in de wijk Ridderveld de buurtcentra de Ridder en Elckerlyc wel kennen, maar nauwelijks op de hoogte zijn welke activiteiten er plaatsvinden. Ze hebben er ook weinig interesse in. Opvallend was dat allochtone gezinnen en alleenstaanden minder bekend zijn met de buurtcentra.

De meeste bewoners maken nauwelijks gebruik van deze voorzieningen en zijn ook niet van plan dat in de nabije toekomst te gaan doen. Het gebrek aan interesse heeft vooral te maken met het type aanbod dat hen niet aanspreekt. Verder is er een zeer kleine groep vrijwilligers die heel actief is en er veel tijd in steekt, en dat ook in de toekomst wil blijven doen.

Tegelijkertijd is het ook zo dat een deel van de geënquêteerde bewoners graag meer informatie zou willen hebben en op grond daarvan beslissen of ze aan activiteiten mee wil gaan doen. Vooral ouderen en alleenstaande ouders lijken behoefte te hebben aan een aanbod waar zij iets mee kunnen. Ook is er een klein percentage bewoners dat nu nog niet actief is maar dat wel graag zou willen. Er is dus zeker sprake van onbenut vrijwilligerspotentieel, al is dat op beperkte schaal. Dit zijn mensen die door de huidige invulling van het gebruik van de buurtcentra zich niet aangesproken voelen om actief te worden, maar dat best zouden willen.

Wat de voorkeur betreft voor een van beide locaties, heeft de helft van de bewoners geen voorkeur. Van degenen die wel een voorkeur hebben, noemt het merendeel De Ridder. Zij hebben daar praktische redenen voor, zoals de parkeermogelijkheden (vermijden parkeeroverlast) en de bereikbaarheid, veiligheid en toegankelijkheid. Vooral ook belangrijk is het feit dat de buurtcentra dichtbij zijn.

4.2 Aanbevelingen

Informatieverstrekking over huidig aanbod

Wanneer een intensievere bezetting van het toekomstige buurtcentrum het doel is, zou wellicht eerst aan de bekendheid van het huidige aanbod gewerkt moeten worden, zo is de indruk. Een deel van de bewoners geeft immers aan graag beter en uitgebreider geïnformeerd te willen worden, vooral de oudere bewoners. Zij zullen ook eerder geïnteresseerd zijn in het type activiteiten dat nu wordt georganiseerd, zoals bingo en klaverjassen.

Verbreiding aanbod

Omdat een relatief groot deel van de bewoners aangeeft dat het huidige aanbod van de activiteiten niet aansluit bij de behoeften die zij hebben zal het aanbod verbreed moeten worden wil het gebruik van het buurtcentrum intensiever worden. Voor de alleenstaande ouders en allochtone gezinnen lijkt weinig georganiseerd te worden, noch voor hun kinderen, noch voor henzelf, al zou dit nader onderzocht moeten worden.

Het is niet reëel als de gemeente verwacht dat bewoners 'spontaan' allerlei activiteiten gaan opzetten. De ervaring leert dat voor het bevorderen van bewonersinitiatieven professionele ondersteuning zoals opbouwwerk onontbeerlijk zijn. Daarbij kan wellicht samenwerking worden gezocht met andere instellingen zoals een zorginstelling of school.

Locatie

Op basis van het onderzoek kunnen wij geen expliciete aanbeveling doen voor een van beide locaties. Het merendeel van de bewoners heeft immers geen voorkeur. Wel is het zo dat meer bewoners een voorkeur hebben aangegeven voor De Ridder, al is het goed om je te realiseren dat een groot deel van de respondenten uit omwonenden van Elckerlyc bestond die weerstanden hebben tegen deze locatie. Onze aanbeveling op basis van deze onderzoeksuitkomsten is dan ook dat *als* er gekozen moet worden, De Ridder de voorkeurslocatie is.

Opvallend was dat voor bewoners de fysieke nabijheid een belangrijk argument is. We bevelen daarom aan in ieder geval de buurtfunctie van de gekozen locatie in stand te houden, en niet alleen in te zetten op stedelijke functies. Vooral voor de meer kwetsbare en minder mobiele bewoners lijkt het feit dat zij er op een veilige manier te voet of per fiets kunnen komen, van groot belang.